

Irak Ve Türkiye: iki Ülke, iki “Sorun” Ve Bir Büyük “İmkân”

Prof. Dr.
Fatih Savaşan

Cumhurbaşkanımızın Irak ziyareti Türkiye'nin komşu ve bölge ülkeleri ile yeni açılımları başlattığı dönemin en kritik adımlarından birini oluşturuyor. Güvenlik ve su iki sorun ve "Kalkınma Yolu Projesi" bir büyük imkân olarak masada olacak başlıklar. Fakat başlıklar iki ülke arasında olsa da atılacak olası adımların etkilerinin bölgesel ve hatta küresel sonuçları olacak. Bu da İran, ABD ve etkili müdahalelerde bulunmak zorunda olan İsrail'in PKK terör örgütüne karşı alınacak tedbirlere karşı devrede olacağı anlamına geliyor. Su sorunu da Irak'ın sorunu gibi görünse de siyasi birliğini kaybetmiş olan Suriye'yi de yakından ilgilendiriyor. Kalkınma Yolu Projesi, pahalı olması yanında İsrail'in bölgedeki istikrar bozucu ve yayılcı tutumundan dolayı neden olduğu gerilim ve çatışmalar nedeniyle de rafa kaldırılma ihtimali artan Hindistan-Ortadoğu-Avrupa Ekonomik Koridoruna (IMEC) alternatif olması ile Asya ile Avrupa ticaretini yakından ilgilendirmektedir.

Başlıklardan biri güvenlik. PKK terör örgütünün Irak topraklarında yuvalandığı ve Irak'taki otorite boşluğundan da faydalanarak tehditlerini sürdürdüğü bir gerçek. Türkiye terörü membaında kurutma stratejisi gereği attığı adımlarının sağladığı başarıyı biraz daha uzun ve kapsamlı bir kara harekâtı ile taçlandırmak istemektedir. Yaz aylarında başlatmayı planladığı anlaşılın bu operasyon için Türkiye Irak'ın egemenlik kaygılarını ve Kürdistan Bölgesel Yönetiminin kaygılarını gidermek istemektedir.

Türkiye Pençe-Kilit Operasyonu ile iyice zayıflattığı ve hareket alanını kısıtladığı PKK'yı Irak'ta bitirmeyi hedeflerken aslında Suriye'de yürütülen vekalet savaşlarına odaklanmayı arzu etmektedir. Bu böyleyse İsrail ve şu anda Suriye'de bulunan tüm ülkeleri ilgilendiren bir hamleden bahsediyoruz.

İlk bakışta Türkiye için bir güvenlik tehdidi gibi görünse ve hatta Irak merkezi hükümeti ve Kürdistan Özerk Yönetimi bölge aktörleri bunu Türkiye'ye dönük bir pazarlık unsuru olarak kullanmak isteseler de PKK'nın daha çok küresel güçlerin işine yaradığının farkında olduklarını tahmin etmek zor değil. Sadece Irak'ın merkezi otoriteyi yeniden inşa etmesine değil Kürdistan Bölge

Yönetiminin de kendi bölgesinde otorite inşasına engel olan bir terör örgütünden bahsedebiliriz. Irak, siyasi istikrarın temini, Irak'ın bütünlüğünün sağlanması ve çok önem verdiği Kalkınma Yolu Projesinin başlatılması için PKK terör örgütüne karşı tutumunun Türkiye'nin istediği doğrultuda değişme göstereceği beklenebilir. Daha açık ifade etmek gerekirse İran ve bölgede varlık gösteren diğer ülkeler Türkiye'nin PKK terörü ile uğraşmasını çıkarlarına uygun görse de Irak'ın bu ülkelerin tazyiki yerine Türkiye'nin taleplerine uyumlu hareket etmeyi tercih etmesi kendi çıkarıdır.

Kalkınma Yolu Projesi

“Kuru kanal” veya yeni adıyla “Kalkınma Yolu Projesi” Asya piyasalarını Avrupa’ya bağlayacak ve Çin’in Kuşak ve Yol Projesi ile de bütünleşebilecek önemli bir alternatiftir. Türkiye’nin ulaşım Süveyş Kanalı, Nabu’l Mendeb ve Hürmüz Boğası gibi güvenliği tartışmalı ve daha maliyetli su yollarına alternatif oluşturacak olan projenin tahmini maliyeti 17 milyar dolar ve uzunluğu 1200 km’dir. Irak sadece kendi zenginliklerini Avrupa piyasasına sunmakla kalmayacak Asya ve Körfez ülkelerinin yeraltı zenginliklerinin piyasalara ulaşmasında da önemli bir avantaj elde etmiş olacaktır. Kalkınma Yolu Projesi, İsrail’in kurulduğu günden bu yana bölgesel istikrarsızlığı körükleyen taraf olmasına rağmen belli bir aşamaya getirdiği Asya ve Avrupa pazarlarını birleştiren rotada merkez haline gelme çabasına da ciddi bir darbe indirecektir.

Kalkınma Yolu, Irak'ın bütünlüğünün ve siyasi istikrarının sağlanmasına da katkı sunacak bir projedir. Türkiye’yi kuşak ve Yol Projesinin önemli bir bileşeni haline getirecek olan projenin sorun konuşmak yerine bölgesel ve küresel sinerjinin parçası olmayı seçecek her ülke için umut vaat ettiğini söylemek mümkündür.

Ziyaretin Beklenen Sonuçları

Türkiye’nin iddiasının yükseldiği bir dönemdeyiz. Sadece bölgesel değil küresel düzeyde bir oyuncu haline

geldi. Eskinin iç gündemine gömülen ve uluslararası arenada ister istemez edilgen olan bir ülke değil. Komşularından ne isteyeceğini bilen ve onlara neler verebileceğini de ispat eden bir ülke. Irak ise yıllarca süren savaş ve karmaşadan sonra sancılı da geçse geleceğe daha umutla bakabilen bir ülke haline geldi. Bundan sonra siyasi istikrarı yakalamak, başka ülkelerin çıkarlarını önceleyen siyaset yerine Irak'ın bütünlüğüne ve çıkarına hizmet edecek siyaseti geliştirme imkanını daha fazla yakalayan bir ülkeden bahsediyoruz. 12 sonra yapılan bu üst düzey ziyarette tüm sorunların çözülmesini beklemek doğru olmaz. Sorunları çözmek için uygun bir konjonktür yakalanmışken görüşmelerin hiç olmadığı kadar somut çıktılarının olacağını öngörebiliriz.

Bu bağlamda su sorununa çözüm için küresel ısınma gibi ekolojik faktörlerin tespit edilmesi ve ülkelerin değişen ihtiyaçlarının güncellenmesi ile su ile ilgili önemli adımlar atılabilir hale gelecektir. Terörle ilgili sorunun Irak tarafının kesine yakın çözümlenmesi için anlayışlar yakınlaşacak ve Kalkınma Yolu Projesinin finansı dahil tüm bileşenlerine dönük adımlar somutlaştırılacaktır. İki ülkenin sorunları konuşurken ortak gelecek vizyonu temelinde yol alma iradesinin belirmesi ziyaretin en önemli kazanımı olacaktır.